

AKLINIZA TAKILANLAR

Ne..., Nasıl..., Ne Zaman... Haz.: Gülgün AKBABA* Nerede..., Niçin..., Neden...

Bilim ve Teknik Dergisi'ne gelen okuyucu mektuplarına olanaklarımız ölçüsünde, yine mektupla cevap vermekteyiz. Ancak okuyucularımızın bize yönelttiği soruların birçoğu öylesine popüler ki, bu soruların cevaplarını sadece soruyu yönelten okuyucularımıza öğrenmesi, bize bir eksiklik gibi geldi. Ve bu aydan itibaren Doğan Esintiler köşesini sunularak, bu sayfayı siz okuyucularımızın sorularını, uzman görüşleri doğrultusunda cevaplandıracağımız bir köşeye dönüştürdük. İşte sevgili okuyucular, bu düşünceyle Mayıs sayısı için hazırlıklara başladığım sırada, doğalgaz çalışmalarının yapıldığı sokaklarımızdan birinde ufak bir kaza geçirdim. Ve sağ ayak bileğim burkuldu. Öylesine canım yandı ve on gün boyunca öylesine ağrı çektim ki. Bu nedenle bu köşenin koordinatörü olarak ilk soruyu ben kendim yöneltmek ve önemli sayılan bir sağlık sorununu gündeme getirmek istiyorum. Burkulma nedir, tedavisi nasıl gerçekleşir? Bu sorumu SSK Ankara Hastanesi Ortopedi servisinde Doktor Asım Kayaalp cevaplandırdı.

BURKULMA NEDİR, TEDAVİSİ NASIL OLMALI?

Vücuttaki herhangi bir eklem aşırı zorlanması durumunda burkulma denilen duruma ortaya çıkar. Kırık olmaksızın eklemi destekleyen bağ dokularında, çeşitli derecelerde hasar oluşur. Tedavi genellikle bandaj veya alçıya alınarak yapılır. Doktora gelene kadar uygulanacak işlem ise, burkulma bölgeyi yükseğe kaldırmak ve o bölgeye soğuk tedavisi uygulamaktır.

Burkulmanın derecesine göre, tedaviye hekim tavsiyesi doğrultusunda devam edilir. Tedavi edilmeyen burkulmaların ömür boyu ağrı yaptığını belirttikten sonra, son bir cümle ile sözlerimi noktalıyorum. Burkulmanın tedavisinde yanlış bilinen bir husus da burkulma yere üzüm, bal vs. sarmaktır. Eklem iltihaplanmalına yol açabilecek olan bu uygulama kesinlikle yapılmamalıdır.

DEPREMİN OLUŞ MEKANİZMASIYLA HANGİ BİLİM DALI İLGİLENİR?

Aklınıza takılanların ikinci mektubunu ise, İstanbul Üniversitesi Jeofizik Mühendisliği bölümünden Ferhat Özçep arkadaşımıza ayırdık. Bilim ve Teknik Dergisi'nde deprem konusunda jeoloji ve jeomorfoloji araştırmalarına fazla yer verildiği halde, depremin oluşum mekanizmasının önceden kestirilmesi ile ilgili olan jeofizik konusuna yeterince yer verilmiyor diyen Sayın Ferhat Özçep'in mektubunu MTA Genel Müdürlüğü Enerji Hammaddeleri bölümünden Jeoloji Yük. Müh. Dr.Fuat Şaroğlu cevaplandırdı.

Deprem bilimi çok disiplinli bir uğraştır. Bugün deprem sorunu ile ilgilenen jeoloji ve jeofiziğin yanında jeomorfoloji, jeodezi, jeokimya, zemin mekaniği, inşaat mühendisliği ve hatta jeoarkeoloji disiplinleri de yer almaktadır. Bu bilim dallarının uzmanları deprem ile ilgili araştırmalarda, depremi sadece kendi konuları olarak kabul edip

diğer bilim dallarını dışlamak yerine, tüm disiplinlerin bir araya geldiği kolektif çalışmaları tercih etmektedirler. Yere göre her bilim dalının deprem sorununa önemli katkısı olabilmektedir.

Deprem bölgeleri, diri (aktif) fay olarak tanımlanan ve hareketleriyle deprem meydana gelen yeryüzünün kırıklı oynak alanlarıdır. Diri fayların bulunması ve özelliklerinin ortaya çıkarılması, genellikle yüzey jeolojisi ve jeomorfoloji araştırmalarıyla olmaktadır. Bu nedenle olmalıdır ki, deprem biliminin tanıtımına jeoloji ve jeomorfoloji ağırlıklı bilgilerle başlanılmaktadır.

Yer bilimleri ile ilgili diğer konularda da jeofizik araştırmaları, jeolojinin birçok sorununa ışık tutmaktadır. Aynı şekilde jeolojik bilgiler olmadan jeofizik yöntemlerle yapılan çalışmaları sağlıklı bir şekilde değerlendirmek mümkün değildir.

İÇERİSİNDE ASBEST BULUNAN EV EŞYALARI SAĞLIĞA ZARARLI MI?

Köşenin son mektubu Kahramanmaraş'tan bize yazan Yusuf Aykan arkadaşımıza ait. Sayın Aykan, ekmeç kızartma makinesi aldığı, ancak çevresinden makinenin içinde kanserojen bir madde olan asbest bulunduğunu duymuş. Şu anda satın aldığı makineye kuşkuyla bakan okuyucumuz, bu konuda lütfen beni aydınlatın diyor. Bu soruyu MTA Genel Müdürlüğü Sanayi Hammaddeleri birim yöneticisi Jeoloji Yük. Müh. Yaşar Suludere cevaplandırdı.

50 yılı aşkın bir süredir, asbestin sağlığa zararları konusunda asbest ocaklarında, asbest işleyen fabrikalarda ve laboratuvar bazında pek çok araştırma gerçekleştirilmiştir. Konu üzerinde farklı görüşler ortaya çıkmış, bazı araştırmacılar asbestin kesin zararlı olduğunu, bazıları ise sandığı kadar zararlı olmadığını veya bazı çeşitlerinin zararlı olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Çalışmalar, teneffüs ve sindirim yoluyla vücuda giren asbestin sağlığa etkileri üzerinde yoğunlaşmıştır. Asbest tozlarının teneffüsü ile oluşan üç ana hastalık belirlenmiştir. Bunlar Pneumoconiosis (Asbestosis, asbestin sebep olduğu akciğer hastalığı), Akciğer Kanseri ve Mesothelioma (Krodidolit asbestin sebep olduğu bir çeşit kanserdir). İçme sularına karışan asbest liflerinin, sindirim sistemi yoluyla vücuda girmesi ile mide ve bağırsak kanserleri arasında kesin bir ilişki kurulamamıştır. Asbestin insan vücuduna zararlı olma ihtimalinin, asbeste maruz kalma süresi ve şiddeti asbestin çeşidi ve lif büyüklüğü ve asbestin kullanım şekliyle çok yakın ilişkili olduğu da tespit edilmiştir. Bu ön bilgilerden sonra mektupta yöneltilen soruyu cevaplandıralım.

Birçok uygulamada, özellikle elektrikli ev âletlerinde, asbestin ısı ve elektrik yalıtıncılığı özelliğinden istifade edilir. Bu tür âletlerde asbest, genellikle, plastik bir hamur içerisine çeşitli oranlarda karıştırılarak kullanılır. Âletlerin normal kullanımlarında, asbest liflerinin atmosfere karışması, insan vücudu veya yiyeceklere bulaşması dolayısıyla kanser tehlikesi söz konusu değildir. □

* Zir. Yük. Müh., Bilim ve Teknik Dergisi Uzman Yardımcısı.